

ACADEMIA ROMÂNĂ

„Dezvoltarea capacității Ministerului Educației Naționale de monitorizare și prognoză a evoluției învățământului superior în raport cu piața muncii”, cod SIPOCA 3

Rezultat R2: Analiză realizată privind calitatea din perspectiva relevanței programelor oferite de universități pe domenii de specializare cu potențial de dezvoltare regională (la nivel regional)

MODUL 9: ANALIZA PROGRAMELOR OFERITE DE UNIVERSITĂȚI PE DOMENII DE SPECIALIZARE. METODOLOGIE ȘI RAPORT PRIVIND CALITATEA DIN PERSPECTIVA RELEVANȚEI PROGRAMELOR OFERITE DE UNIVERSITĂȚI PE DOMENII DE SPECIALIZARE, LA NIVEL REGIUNII SUD - rezumat –

Elaborată de către autor:
Expert management universitar 9
Simona-Mirela CRISTEA

În această lucrare au fost analizate programele de studii oferite de universitățile de stat din Regiunea Sud, pe domenii de specializare, în baza cărora s-a realizat evaluarea calității acestora la nivel Regiunii, având la bază prevederile Strategiei Naționale de Cercetare Dezvoltare, Inovare (SNCDI) pe perioada 2014-2020, Strategiei Naționale pentru Competitivitate (SNC) 2015-2020 și Strategiei Naționale pentru Învățământ Terțiar (SNÎT) 2015 – 2020, dar și potențialul de dezvoltare al Regiunii, principalii factori economici și sociali ce pot influența educația.

Obiectivul principal al cercetării constă în *evaluarea performanței învățământului superior din România din perspectiva competențelor dobândite de studenți în timpul studiilor*. Pentru realizarea obiectivului principal, sunt urmărite următoarele **obiective specifice**: 1. *Identificarea unor instrumente standardizate* de analiză a relevanței programelor universitare pe domenii de specializare; 2. *Inventarierea și analiza programelor de studii oferite de universitățile de stat din Regiunea Sud*, din perspectiva calității și relevanței la nivelul Regiunii, având la bază prevederile SNCDI; 3. *Identificarea programelor de studii oferite de universități, pe domenii de specializare, cu potențial de dezvoltare regională*.

Metodologia cercetării s-a realizat pe două *direcții principale*: 1. *Analiza Regiunii de dezvoltare Sud-Muntenia*, suport pentru integrarea și realizarea analizei programelor de studii pe domenii de specializare oferite de universitățile de stat din Regiune; 2. *Analiza programelor de studii ale fiecăreia dintre universitățile de stat din Regiunea Sud*, în corelație cu prevederile SNCDI 2014-2020, SNC 2015-2020 și SNÎT 2015-2020.

În aplicarea metodologiei de cercetare s-au folosit următoarele **metode de cercetare**: *analiza statistică a datelor* Regiunii Sud-Muntenia, în baza indicatorilor macroeconomici și regionali oferii de către Institutul Național de Statistică (INS), baza de date Tempo-online; *analiza informațiilor și documentelor*: planuri de învățământ, fișe ale disciplinelor existente pe web-site-urile fiecăreia din cele trei universități de stat, analiza strategiilor naționale în domeniu; *ancheta de opinie, pe bază de chestionar standardizat*, elaborat în comun de către toți experții implicați, și *colectare date direct de la universități*.

Tehnicile de investigare, respectiv, **instrumentele de măsurare** folosite au fost: pentru *analiza statistică a datelor* Regiunii Sud-Muntenia, s-a constituit mai întâi *baza de date cu indicatorii* relevanți Regiunii, care, în baza propriei interpretări și analize, au conturat principalele repere de urmărit de către universități pentru adaptarea ofertei educaționale la acestea; *pentru analiza informațiilor și documentelor oferite de universități* s-a apelat la:

investigarea programelor de studii, licență, master, doctorat pe fiecare facultate; investigarea planurilor de învățământ și eventual a fișelor disciplinelor ale fiecărui program de studiu, cu referire, în primul rând, la competențele TIC, competențe de educație antreprenorială și practică de specialitate; ancheta de opinie constă în culegerea de date și informații despre universitățile de stat în scopul identificării de asocieri, raporturi funcționale sau cauzale pentru construirea de indicatori relevanți pentru măsurarea progresului educațional - instrumentul de măsurare a constat în elaborarea unui **chestionar standardizat**, ce a cuprins întrebări cu răspunsuri libere, o parte dintre acestea fiind centralizate în format tabelar; **colectarea de date de la universități prin contactarea directă** a acestora fost necesară pentru completarea datelor utile determinării indicatorilor de analiză.

Rezultatele **primei direcții de cercetare, Analiza Regiunii de dezvoltare Sud-Muntenia**, sunt sintetizate astfel: **Factorul demografic**: creșterea duratei medii de viață (ajungând la 75 de ani); reducerea numărului total al populației; tinerii cu vârsta între 15-24 ani reprezintă 11,03% din totalul populației din Regiune; contrar evoluției înregistrate la nivel național, de scădere a persoanelor în vârstă de muncă, în Regiune s-a înregistrat creșterea persoanelor în vârstă de muncă (65,21% din totalul populației), cu excepția județului Teleorman; **Nivelul de trai**: creșterea cheltuielilor totale medii lunare ale unei gospodării, a veniturilor totale, de la an la an, aflate însă sub media la nivel național; rata deprivării materiale severe este peste media de la nivel național (26,8% față de 22,7%); rata persoanelor sub 60 ani din gospodăriile cu intensitate foarte redusă a muncii este în scădere, însă peste media națională (8,6% față de 7,9%); ponderea în total populație a persoanelor aflate în risc de sărăcie sau excluziune socială este cu mult peste media de la nivel național (43,5% față de 37,3%); rata riscului de sărăcie este destul de ridicată în Regiune (30,6% față de 25,4% la nivel național); **Educația**: scăderea numărului total al studenților înscriși în învățământul superior, la toate formele de învățământ; cea mai mare scădere este înregistrată la forma de învățământ de licență, care a scăzut cu 43,54% în anul 2015 față de anul 2000; creșterea ușoară a numărului doctoranzilor; din totalul absolvenților din Regiune la nivelul anului 2014 (la momentul Analizei, datele INS cu privire la situația absolvenților este disponibilă doar pentru anul 2014), 65,74% sunt absolvenți cu diplomă de licență, 32,91%, absolvenți masterat și 1,35%, absolvenți de studii doctorale și postdoctorale; raportul absolvenți de bacalaureat/studenți înscriși în învățământul de licență este de 0,90 (17.073 elevi/18.863 studenți în învățământul de licență), însă nu există date cu privire la studenții înmatriculați pe ani de studii; reducerea numărului personalului didactic din sistemul

public de învățământ universitar românesc; **Forța de muncă:** numărul locurilor de muncă vacante prezintă o tendință de creștere, fiind de peste 3 ori mai mare în perioada 2011-2016; populația activă, populația ocupată, rata de activitate și rata de ocupare sunt în scădere, de la an la an; rata șomajului a fost peste media națională în toată perioada 2000-2015; șomerii absolvenți ai învățământului universitar reprezintă 3,15% din șomerii din total Regiune, pondere aflată în scădere; cele mai căutate domenii de activitate CAEN sunt *industria, industria prelucrătoare, comerț, reparații auto*; **Statistica economică:** numărul întreprinderilor active pe principalele ramuri ale economiei a scăzut în perioada anul 2008-2015; pe ramuri, la nivelul anul 2015, ramurile cu cel mai mare număr de întreprinderi active sunt: *Comerț cu ridicată și cu amănuntul, Repararea autovehiculelor și motocicletelor, Transport și depozitare, Construcții, Industria prelucrătoare, Activități profesionale, științifice și tehnice și Agricultură*; cele mai multe întreprinderi active sunt concentrate în județul Prahova, apoi Argeș și Dâmbovița.

Toate aceste aspecte economice și sociale ale Regiunii Sud-Muntenia **influențează educația și formarea profesională a tinerilor**, motivându-i în alegerea anumitor universități, programe de studii și a locului unde să efectueze studiile, urmărind inserția rapidă și facilă pe piața muncii, corespunzător competențelor dobândite.

Rezultatele celei de-a doua direcții de cercetare trasată, Analiza programelor de studii ale fiecăreia dintre universitățile de stat din Regiunea Sud în corelație cu prevederile SNCDI 2014-2020, SNC 2015-2020 și SNÎT 2015-2020 (Tabel 1), **au fost obținute prin verificarea următoarelor ipoteze de lucru (H):** **H1.** Există discipline sau conținuturi TIC la toate specializările programelor de studii (competențe transversale, conform SNCDI); **H2.** Există discipline ce asigură competențe antreprenoriale la toate specializările programelor de studii (conform SNCDI, „antreprenoriatul trebuie încurajat în toate fazele și formele educației, cu formarea de cariere duble în cercetare și antreprenoriat”); **H3.** Există practica de specialitate la toate programele de studii și este asigurată legătura permanentă cu piața muncii la toate facultățile (scopul practicii este accentuarea caracterului pragmatic al conținutului informativ al disciplinelor); **H4.** Toate universitățile asigură formarea de specialiști pentru sectoare inteligente (bioeconomia; TIC, spațiu și securitate; energie, mediu și schimbări climatice; eco-nano-tehnologii și materiale avansate) și domenii de prioritate publică (sănătate; patrimoniu și identitate culturală; tehnologii noi și emergente), conform SNCDI 2014-2020; **H5.** Toate universitățile asigură formarea de specialiști pentru domenii de sectoare economice cu potențial competitiv (turism și eco-turism; textile/pielărie; lemn și mobilă; industrii creative; industria auto

și componente; TIC; procesarea alimentelor și băuturilor; sănătate și produse farmaceutice; energie și management de mediu; bioeconomie - agricultură, silvicultură, pescuit, acvacultură - bio-farmaceutică și biotehnologii), conform SNC 2015-2020; **H6**. Activitatea cadrelor didactice este de calitate: activitate de cercetare prin implicarea tinerilor cercetători - studenți, asistenți de cercetare, activitate internațională, procedură de evaluare; **H7**. Este realizată o bază de date a absolvenților și este urmărită inserția acestora pe piața muncii la toate universitățile/facultățile. Aceste ipoteze redau *indicatorii de măsurare a performanței* ce au fost analizați în lucrare.

Tabel 1: Rezultatele obținute pentru fiecare ipoteză/indicator de performanță și recomandări propuse universităților din Regiunea Sud

Ipoteza (H)	Ipoteza verificată/Indicator urmărit	Rezultatul obținut	Recomandări
H1.	Există discipline sau conținuturi TIC la toate specializările programelor de studii	Ipoteza nu este verificată în totalitate, există programe de studii, licență și master, la fiecare din universitățile de stat din Regiune, care nu au incluse discipline TIC.	Includerea unei discipline TIC în cadrul disciplinelor obligatorii, în același pachet opțional cu alte discipline TIC sau includerea de conținuturi în cadrul disciplinelor existente pentru toate programele de licență și master, care să ofere competențe TIC.
H2.	Există discipline ce asigură competențe antreprenoriale la toate specializările programelor de studii	Ipoteza nu este verificată în totalitate, există programe de studii, licență și master, la fiecare din universitățile de stat din Regiune, care nu au incluse discipline ce asigură competențe antreprenoriale.	Includerea în planul de învățământ al tuturor programelor de licență și master a cel puțin o disciplină în categoria disciplinelor obligatorii, opționale în același pachet sau includerea de conținuturi în cadrul disciplinelor existente care să asigure competențe pentru stimularea spiritului antreprenorial.
H3.	Există practica de specialitate la toate programele de studii și este asigurată legătura permanentă cu piața muncii la toate facultățile	Ipoteza este verificată în totalitate, existând practica de specialitate la toate programele de studii și este conturată legătura cu piața muncii.	Aplicarea în continuare pentru programe de finanțare europeană nerambursabilă destinate stagiilor de practică pentru studenți, licență și master și doctorat, creșterea numărului de programe de practică încheiate cu angajatorii, implicarea angajatorilor în consultarea cu privire la conținutul planurilor de învățământ, conținut programe discipline, propuneri număr ore activități practice alocate disciplinelor, înființarea de programe-module agreeate cu aceștia, la toate facultățile/programele de licență, master, doctorat.
H4.	Toate universitățile asigură formarea de specialiști pentru sectoare inteligente și domenii de prioritate publică, conform SNCDI 2014-2020	Ipoteza este verificată în totalitate, fiecare universitate asigură formarea de specialiști în anumite sectoare inteligente și domenii de prioritate publică, conform SNCDI	Promovarea cu prioritate a specializărilor respective de către universități, susținerea prin finanțări bugetare (ca strategii naționale la dispoziția Ministerului de resort), dar și prin proiecte/contracte/granturi de cercetare, cooperare avansată cu angajatorii pe aceste programe (înființarea de cluster etc).
H5.	Toate universitățile asigură formarea de specialiști pentru	Ipoteza este verificată în totalitate, fiecare universitate asigură	Promovarea cu prioritate a specializărilor respective de către universități, susținerea prin finanțări bugetare (ca strategii naționale la dispoziția

	domenii de sectoare economice cu potențial competitiv, conform SNC 2015-2020	formarea de specialiști în anumite domenii de sectoare economice cu potențial competitiv, conform SNC.	Ministerului de resort), dar și prin proiecte/contracte/granturi de cercetare, cooperare avansată cu angajatorii pe aceste programe (înființarea de clustere etc).
H6.	Activitatea cadrelor didactice este de calitate: activitate de cercetare, activitate internațională, procedură de evaluare	Ipoieza este verificată parțial: activitatea de cercetare este consistentă, însă la cele mai multe facultăți nu se regăsesc tineri în posturi de asistenți de cercetare, evaluarea cadrelor didactice este realizată parțial (nu sunt incluse toate cadrele didactice)	Perfecționarea personalului didactic prin programe de formare (cursuri limbi străine, manager de proiect, perfecționare limbă străină, competențe TIC, formatori etc.), mai ales pentru cadrele didactice care sunt în primii ani ai carierei; evaluarea a cel puțin o dată pe an a tuturor cadrelor didactice, feedback-ul studenților să fie în timp real, cu proceduri de follow-up transparente, pentru toate facultățile; extinderea programelor de mobilități internaționale ale studenților și personalului didactic; angajarea de personal pentru activități de cercetare (pentru toate facultățile); înființarea la toate facultățile de centre de cercetare în care să fie atrași studenții și doctoranzii, promovarea cooperării inter-facultăți și inter-instituționale.
H7.	Este realizată o bază de date a absolvenților și este urmărită inserția acestora pe piața muncii la toate universitățile/facultățile	Ipoieza nu este verificată în totalitate: sunt puține facultăți la care există o bază de date cu inserția absolvenților pe piața muncii, pe domenii de angajare	Realizarea unei baze de date cu absolvenții angajați, distinct pe domenii conexe programului de studiu urmat, dar și cu firmele create de proprii absolvenți. Ca metodă de constituire a bazei de date, pe lângă metodele folosite de universități (Alumni, rețele sociale, e-mail), se recomandă organizarea unor evenimente, precum Forumul carierei, ocazie cu care să fie stabilite contacte cu absolvenții/angajatorii din Regiune. Se impune reconsiderarea programelor de studii de licență și master, racordate la tendințele demografice, la cerințele pieței și la SNCDI, SNC și SNÎT.

Sursa: Rezultate obținute și sintetizate de autor

În baza rezultatelor obținute, **originalitatea** studiului constă în formularea unui cadru sintetizat și punctual a **ce anume învață studenții pe parcursul studiilor**, ce competențe dobândesc, ce posibilități de a-și dezvolta abilitățile există (competențe transversale – TIC și antreprenoriat), în ce măsură accentul este pus pe practică și în ce măsură există conexiunea cu piața muncii, care sunt ramurile economice unde se pot angaja în cadrul Regiunii, care sunt domeniile prioritare, cele cu potențial competitiv și domeniile de specializare inteligentă, în ce măsură pot fi atrași în activitatea de cercetare, flexibilitatea programelor de studii.

Importanța temei cercetate este realizată prin interesul pe care îl prezintă pentru personalul cu funcții de conducere din universitățile și facultățile incluse în Analiză, pentru potențialii studenți, pentru specialiștii din domeniu ca bază de referință în elaborarea unor studii ulterioare, pentru decidenții politici în vederea stabilirii de strategii și elaborarea de politici în corelație cu rezultatele acestui studiu, racordate la SNC, SNCDI și SNÎT.